СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 262. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 8. падолиста, 1924.

VOL. XXXII. No. 262. Jersey City, N. J., Saturday, November 8, 1924. THREE CENTS.

Кулидж заповідає живу діяльність.

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. — Президент Кулидж почав уже приготовляти свою промову, яку має виголосити при отворенню конґресу, котрий збереться першого понеділка в місяцю грудни.

Має він зажадати тоді дальшого обниження податків. Яке велике має бути се обниження, сього він ще сказати не може. Про се рішить департамент скарбу. Рівночасно президент обіцює постаратися о підвишку робітничої заплати для почтових урядовців.

ЗАПОВІДАЮТЬ РЕФОРМУ КАБІНЕТУ КУЛИДЖА.

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. — В найблизчім часі має уступити кількох міністрів з кабінету Кулиджа.

Зрезиґнувати мавби наперед секретар праці Дейвис; на його місце висувають Джана Луиса, президента майнерської юнії, котрий сильно попирав кандидатуру Кулиджа при послідних виборах. Далі мавби виступити секретар внутрішних справ та ґенеральний постмастер.

Зате всякі чутки про уступлення секретаря скарбу Мелона ...оказуються неправдивими. Напади на нього не лишень не ...итали довіря Кулиджа до нього, але й ще його скріпили, як ...идно з того, що Кулидж припоручує тепер Мелонови ви...ти плян дальшого обниження податків.

СІМ ЖІНОЧИХ ПОБІД ПРИ ВИБОРАХ.

...Ю ФОЛС, Савт Дакота, 6. падолиста. — Підчас виборів ...увший вівторок чотири жінки добуло собі крісла в па... ...слів савтдакотської стейтової леґіслятури.

...на з них кандидувала на демократичний „тикет", три ...ликанський.

...ейтовій леґіслятурі Небраски будуть засідати три ... — перші жінки, вибрані до законодатного тіла сьо...

...Н БУДЕ СУДДЕЮ В МУРИНСЬКІЙ ДІЛЬНИЦІ.

...ҐО, Илинойс, 6. падолиста. — Підчас послідних ви...но тут на суддю Мурина Алберта Бейлі Джорджа. ...дай судити в суді на Савт Вобеш стріт, де більшість ...рини.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ БОРОТЬБА.

...ШИНҐТОН, 6. падолиста. — З огляду на те, що вже ...илося кількох кандидатів на уряд президента палати ...ів конґресу, можна сподіватися оживленої боротьби за се ...новище.

Як головних кандидатів згадують Медена й Лонґворта.

„ЗА БОГАТО МОКРИХ".

ВАШИНҐТОН, 6. падолиста. —Після обчислення Антисальонової Ліґи, в конґресовій палаті послів є всего 319 „сухих", себто рішучих прихильників прогибіційного закона. Зате подавляюча більшість ново вибраних сенаторів дається зачислити межи „сухих".

МІНІСТЕР ПРАЦІ ХОЧЕ ЗМІНИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

НЮ ЙОРК, 6. падолиста. — Дейвис, секретар праці в кабінеті президента Кулиджа, виголосив на одній радіовій стації відчит про іміґрацію.

Секретар заявився за такою зміною іміґраційного закона, щоби на будуче зробити неможливим розділювання родин, як се діється тепер. Він говорив теж про потребу сейчасового навчання іміґрантів анґлійської мови.

СУДОВИЙ ПРОЦЕС ЗА НАФТОВІ АРЕНДИ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, 6. падолиста.— Межи свідками на процесі федерального уряду проти арендарів федеральних нафтових теренів був нині віцеадмірал американської фльоти Робинсон. Він зізнавав, що арендуючі терени урядники не давали конґресови рішати справи, бо боялися опозиції в конґресі та публичної дебати над справою.

ВИДАТКИ АМЕРИКИ НА ПЕНСІЇ ПОВОЄННІ.

ВАШИНҐТОН, ф. падолиста. — Пенсійне бюро міністерства війни обчисляє, що від самого початку Злучених Держав американський уряд заплатив вдовам і сиротам по погибших не менче, як 6 міліярдів 836 міліонів долярів.

Пенсії через революційну війну коштували 70 міліонів долярів, мексиканську війну 56 міліонів, еспанську 126 міліонів, індійські війни 25 міліонів. Найбільше з усіх коштує велика світова війна.

ПОЖАР ГАЛІ КЛЕНА.

ФОРТ ВОРТ, Тексас, 6. падолиста. — Пожар знищив велику салю зібрань Ку-Клакс-Клена.

Провідники Клена кидають підозріння, що хтось підпалив їх галю навмисно. Вони оголосили надгороду в сумі пів тисячки долярів тому, хто відкриє виновника.

НАПАД НА БУДІВЕЛЬНУ КООПЕРАТИВУ.

НЮ БРАНСВИК, Ню Джерзі, 6. падолиста. — Трох зоружених розбишаків напало нині на одну будівельну кооперативну спілку та зрабували її на 6,000 долярів.

НОВІ ЗАХОДИ ДЛЯ ДЕПОРТАЦІЇ ЖІНКИ ПЕРШОГО МАДЯРСЬКОГ ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК, 6. падолиста. — Ліґа Національного Безпеченьства почала знова заходи перед судами й іміґраційними урядниками, щоби викинути зі Злучених Держав жінку графа Каролі, першого президента Угорщини. Ліґа каже, що пані Каролі звязана з небезпечною радикальною пропаґандою. Її закидають теж, що вона зі своїм мужом стояла в зносинах з італійськими комуністами, як вони плянували державний замах.

Ся Ліґа пробувала вже раз не допустити графиню Каролі до Америки, але її заходи покінчилися нічим.

ВЖИВАЮТЬ ЛІТАКІВ ДЛЯ ПОШУКУВАННЯ ПРОПАВШОГО.

Ню Йорк, 6. падолиста. — Для пошукування 13-літнього хлопця Ернеста Швера, що пропав з дому родичів на Ричмонд Гил, вислано військові літаки, які шукають зовсім так, як підчас війни роблено звідовчу службу проти ворога. Літаки мають на собі фотоґрафічні апарати, якими фотоґрафують терен, літаючи низько понад землею. Сі фотоґрафії віддак побільшують та розсліджують. Летунам ходить о розсліджения великих болот, зарослих шуваром, що розтягаються в тій части Великого Ню Йорку.

ОРҐАНІЗАТОР КУ-КЛАКС-КЛЕНА ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО КРАДЕЖИ.

Берлинґтон, Илинойс, 6. падолиста. — Серед членів Ку-Клакс-Клена, який межи инчими засланяється моралізаторською акцією серед суспільности, наступила велика констернація (замішанне), бо Вілієм Мойерс, орґанізатор Клена, признався перед судом, що він украв ріжні свячені річи з катедри св. Марії.

ГІПЕРПРОДУКЦІЯ РТУТИ В РОСІЇ.

„Економіческая Жизнь" оголошує, що 15. вересня закрито одиноку російську копальню живого срібла в донському басені в наслідок гіперпродукції. Засіб ртути досяг тепер 96.000 кґ., це є скількости, яка заспокоює запотребовання Радянської Росії на протяг 12 літ.

ШИБЕНИЦІ!..

Варшавські т. зв. „ліві" часописи доносять, що польське міністерство „справедливости" звернулося до міністерства публичних робіт зложити проект на будову шибениць.

НАПАДИ В ЖОВКІВЩИНІ.

В жовківському повіті невідомі люде застрілили пост. Яна Бебака, а ранили пост. Зарайського. Зі Львова виїхали на поміч жовківській поліції два авта з львівськими поліцистами і надком Козакевичем.

НЕЩАСЛИВА ПРИГОДА ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТА.

Дня 17. жовтня с. р. упав д. В. Кедровський на будові недалеко Ню Йорку, з 2-гого поверха будинку.

Він зломив руку в кількох місцях і розбив собі голову і дуже сильно потовкся.

Безпритомного його одвезено до шпиталю.

Він вже в шпиталю 3 тижні. Тепер йому лекше. Лікарі склали поломану руку і загоїли рани на голові, але кажуть, що мусить лікуватися у шпиталі 4 місяці.

Д. Кедровський займав видне становище в Уряді Української Народної Републики, а по упадку сього уряду прибув до Америки з дружиною і тут яко юнійний карпентер (столяр) при будовах, працював, бо іншої роботи поки що не міг найти.

ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ.

В минулу неділю, 2-го с. м., уладили українські товариства в Ню Йорку обхід для вшановання памятного дня 1-го падолиста, 1918, коли то у Львові і в цілій Галичині проголошено вільну західно-українську републику.

По богослуженню за поляглих українських героїв в церкві св. Юра при 7-ій улиці, українські товариства уладили похід рядами з прапорами сусідніми улицями.

Відтак було святочне зібранне в Народньому домі, а вечером святочний концерт, уладжений визначними артистичними силами. На концерті виголосили святочні промови др. Л. Цегельський і д. Базяк.

ЧИ НОВЕ ПОЛІТИЧНЕ ДУШЕГУБСТВО-

Львівські польські часописи доносять, що невідомі справники вбили ноччю з 7. на 8. с. м. о. Дуркота, пароха в Заві Руській. О. Дуркот належав до москвофільської партії. Польські часописи запевняють, що се політичне убійство подібне до убійства директора Матвіяса в Перемишли.

АРЕШТ МАНДРІВНОЇ БІБЛІОТЕКИ „ПРОСВІТИ".

Чортівська Філія просвіти одержала в перших днях вересня ц. р. від головного виділу Просвіти у Львові скринку книжок містячу в собі комплет мандрівної бібліотеки серії „а" Для відбирання сеї посилки вислано на почту делеґата, який по полагодженню потрібних формальностий забрав пачку під паху і спрямував до Народного дому, де міститься льокаль Просвіти. На це видно чекав аґент тайної поліції, який зараз по виході з будинку почти задержав делеґата і зажадав виясненя, що в тій пачці міститься. Не помогли вияснення, що се книжки з Просвіти. Скринка зістала заарештована і відставлена до поліції, яка мимо протесту відпоручника філії Просвіти, її сама отворила і всі книжки переглянула. Здавалось, що по тій провірці пакунок зістане філії Просвіти назад привернений. Та як раз противно, пачку задержано і враз з книжками відставлено її до староства, яке доперва по кількакратній інтервенції членів виділу і голови філії по уплиі одного тижня по списанню відповідного протоколу звельнило з арешту ту небезпечну для цілости Польщі посилку та віддало її адресатови.

КОЛИ ЖІНКА ГОДИТЬСЯ ВМИРАТИ.

Париський купець Анрі Діран взяв свою любовницю Гелену Делякруа з її приятелькою на вечеру і по вечері несподівано повідомив їх, що з заздрости доходить до божевілля, отже рішив застрілити їх обі, а відтак самого себе. Дівчата поглянули по собі і покірно відповіли, що пристають на смерть, тільки хотілиби ще написати до своїх родичів прощальні листи. Діран згодився на це. Відтак Гелена попросила ще одної ласки: вона хотіла вибрати собі револьвер від якого має згинути. Діран і на те згодився. Та як тільки дівчина дістала револьвер в руки, звернула його до Дірана і влучним вистрілом вбила на місци.

—o—

Анґлійський премієр Болдвин уже склав новий міністерський кабінет.

ЛОНДОН, 6. падолиста. — Сьогодня новий премієр Великої Британії Стенлі Болдвин предложив королеви Юрієви V. лісту свого нового міністерського кабінету і король її потвердив.

Новий кабінет Болдвина такий:

Премієр і провідник палати громад — Стенлі Болдвин.
Провідник палати лордів — лорд Керзон оф Кеделстон.
Міністер скарбу — Винстон Спенсер Черчилл.
Міністер внутрішних справ — сер Виллием Джойсон Гикс.
Міністер закордонних справ — Т. Остен Чемберлейн.
Міністер кольоній — Л. С. М. С. Емері.
Міністер війни — сер Леминґ Вортинґтон-Евенс.
Міністер для Індії — лорд Беркенгед.
Міністер воздушної фльоти — сер Семюел Дж. Говр.
Міністер военної фльоти — Виллием Клайв Бриджмен.
Міністер торговлі — сер Филип Лойд-Ґрін.
Міністер здоровля — Невилл Чемберлейн.
Міністер хліборобства — Едвард Фредерик Линдлі Вуд.
Міністер для Шотляндії — сер Джан Ґілмор.
Міністер просвіти — лорд Юстес Персі.
Міністер праці — сер Артур Стіл-Мейтленд.
Міністер судівництва — сер Даґлес М. Гоґґ.

МІЛЬРАН ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ПОЛІТИКИ.

ПАРИЖ, 6. падолиста. — Бувший президент Франції Олександер Мільран вертається до політики. Його вибрано головою Національної Републиканської Ліґи і він видав поклик до французького народу, в якому осуджує політику Ерріота.

ДАНІЯ НЕ ХОЧЕ ПРОГНАТИ ЦАРИЦЮ.

КОПЕНҐАҐА, столиця Данії, 6. падолиста. Данський премієр Ставнінґ повідомив нині московського большевицького представника Рубінова, що Данія не сповнить його просьби і не прожене цариці-вдови. Марії Федоровни, котра родилася в Данії.

РОСІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА РАБУНОК.

БЕРЛІН, 6. падолиста. — Тутешній суд засудив князя Александра Трубецького на три роки вязниці за окраданне подорожних в зелізниці.

Прокуратор домагався 5-літньої тюрми, але суд видав лекший присуд, коли почув, що він допускався крадіжи з нужди, в яку попав по революції.

МУСЯТЬ ПРИСЯГАТИ НА БОЛЬШЕВИЗМ.

РИҐА, столиця Латвії, 6. падолиста. — З Москви повідомляють, що Леон Троцькийвидав наказ цілій армії, щоби завтра, в 7-і роковини большевицького бунту проти революції, зложила „червону присягу" і прирекла боронити советський „порядок" перед: заграничними імперіялістами, капіталістами, їх аґентами, помічниками і наймитами.

ТРИДНЕВИЙ ОБХІД 7-их РОКОВИН.

МОСКВА, 6. падолиста. — Російська большевицька влада завтра зачне тридневий обхід большевицького перевороту, який довершено дня 7-ого падолиста, 1917 року.

На нинішньому зібранню московського совета „комісар просвіти" Александер Луначарський казав, що большевицький терор був найкрасшою сторінкою в історії советів.

ОЩАДНОСТИ У ВІДЕНСЬКІЙ ОПЕРІ.

ВІДЕНЬ, 5. падолиста. — Довголітній директор Віденської Опери, відомий композитор Ріхард Штравс, покинув становище директора з причини, що Опера відказалась виставляти нові оперові штуки, щоби сим робом завести ощадність.

Його місце має заняти Шальк, котрий годиться виставляти лише старі річи.

ПРОЩІ ДО РИМУ У СВЯТОМУ РОЦІ.

РИМ, 4. падолиста. — Орґанізаційний комітет у Ватикані, котрий займається обходами, що мають тут бути в 1925-ому році, який папа римський проголосив святим, одержав досі зголошення 65 проц.

Прочани з Арґентини приїдуть на Святий Вечір, в навечере святого року.

В Маю прибуде 1,000 прочан з Анґлії.

Також зголосилися прочани із Злучених Держав, Канади, Мексика, Філіпін і інших.

З Німеччини буде іти поїзд з 1,000 прочанами до Риму що 10 днів.

З Китаю зголосилось 600 прочан вже на січень.

ПОЛЬЩА НАЙДОРОЗШИЙ КРАЙ.

ВАРШАВА, 5. падолиста. — Польща тепер найдорозший край у світі. В жадному іншому краю життеві середники не такі дорогі як в Польщі.

Причиною того се, що Польща мало продукує, а потребує богато на зоруження, які виносять 50% всіх державних видатків. Через те вона мусить усе обтяжувати надмірними податками і сим спричинює небувалу дорожню. Зарада лежить в обмеженню зоружень, але сього боїться польське правительство ізза того, що Польща з усіх сторін окружена ворогами.

ЛЕҐКІ КАРИ ЗА ЗЛОЧИН.

МОСКВА, 4. падолиста. — Кара на злочинців в Росії розмірно дуже легка. Звичайно душогуби дістають в большевицьких судах кару 5 літ тюрми.

Також дуже леґкі кари за обман, напад, грабіж, рабунок. За двоженство теж кара мала.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОБІДА РЕПУБЛИКАНЦІВ

При втіркових президентських виборах рупубликанський кандидат Кулидж одержав 17,000,000 голосів, демократичний кандидат Дейвис 9,000,000, і поступовий кандидат Ла Фоллетт 5,000,000.

Кулидж одержав велику більшість голосів і велика більшість електорів дня 4-ого березня, 1925, вибере його президентом Злучених Держав на період до 4-ого березня, 1929.

Ся побіда не є побідою особистою Кулиджа але републиканської партії.

Републиканська партія все ще сильнійша від демократичної. Вона все ще контролює більше стейтів від демократичної, яка від часу громадянської війни контролює південні стейти. Републиканська партія контролює теж промисл, торговлю, комунікацію, банки і весь бизнес краю, бо до неї належить уся заможнійша верства народу. Вона має теж і більшість преси у своїх руках.

Отже не диво, що вона побідила.

До побіди помогло републиканцям і се, що Дейвис, хотяй чоловік дуже спосібний, не був з давнійшого часу широко знаний в Злучених Державах, та що він і його заступник Браен іноді переліцитовувались у поступовости з Ла Фоллеттом, хотяй більшість народу про нього і не хотіла чути. Кромі того помогла републиканцям і їх загранична політика, яка міститься в сьому, щоби стояти на боці від Европи, яка своїми війнами, „мирами" і „революціями" на московський лад так насолила американському народови, що він руки вмиває і поли втинає від Европи.

Побіда републиканців — значить консервативна політика Америки на дальших 4 роки. Се значить — замкнення Америки в собі; висока тарифа на імпорт, обмеження іміґрації, відокремлення в заграничній політиці, особливо невмішування до европейських „мирів" та авантур. Далі, се значить — обмеження у виробництві промислу, дорожня, високі заробітні платні і т. д.

Се „охоронний" добробут краю на спосіб републиканський. І становище не зміниться, поки не зміняться відносини в Европі так, що вона не заведе у себе тривкого мира та не зачне працювати і продукувати.

Американській нарід рішив 17 міліонами голосів, що він хоче дбати передівсім про себе самого і не має думки цікавитись долею Европи та ратувати її як немічника. Він постановив і Европу оставити самій собі.

Сю науку вона повинна зрозуміти і приняти та покинути вже раз самодурство, що Америка принесе їй спасення.

ПОВОРОТНА ФИЛЯ НА ПРАВО

В Анґлії і в Америці побідили консервативні партії при виборах небувалою більшостю голосів. Се значить, що понад 4 роки в двох найбільших державах світа буде панувати консерватизм.

Зворот до консерватизму впрочім, не новина в останніх роках. Се було в многих державах Европи. Тепер появився такий зворот, і то дуже значний, в Анґлії і в Америці. А за сим безперечно пійде филя консерватизму і далі, заливаючи і другі краї, які по війні були злівіли, аж настане серед людства море консерватизму.

Причиною того звороту — банкротство лібералізму і соціялізму.

Світову війну ведено під ліберальними кличами — свободи для всіх народів і самоозначення народів. Але по війні сих кличів не здійснено. Показалось, що ними тільки обдурено світ.

По війні російські соціял-демократи зробили революцію проти революції; проголосили себе комуністами; і зачали „світову революцію" для ущасливлення пролетаріяту. Але тих кличів вони теж не здійснили. Самий російський пролетаріят звели вони на крайних безрадних і безпомічних нуждарів. Отже і ті крайні ліві, — „комуністи" обдурили світ, обдурили й пролетаріят.

Показалось, що фалшивий воєнний „лібералізм" і фалшивий повоєнний „комунізм" нічого людству не приніс кромі економічного лихоліття, кромі великої міжнародньої нужди, яка ще буде царити довгі літа, найбільше в Европі, але також і в других частях світа, бо тепер вже жадна країна не може відгородитись від впливів других країн.

Наслідком того лихоліття придавлені народи відвертають [illegible] і комунізму а вертаються до старовини, ідуть за ратунком до консерватизму, бо тямлять, що до вибуяння воєнного лібералізму і повоєнного комунізму людям жилося красше.

Сей поворот буде іти далі і далі, поки не усуне напливу фалшивого шумовиння.

А наука з того така, що жадні кличі не удержаться, коли вони фалшиві.

Ліберальні кличі були-б удержались, якби їх було переведено в діло, а не голошено для обману воєнного.

Сей обман, між іншими причинився також і до хвилевого успіху в умах людських комунізму повоєнного. Але коли і кличі комунізму, таксамо як і лібералізму, показалися шахрайством на легкодушних масах, сі маси покинули буйні кличі і вертаються до консерватизму.

Вони покинуть його не скорше, аж лібералізм погодить слова з ділами і його голосителі не будуть обрікувати народів про їх вільність і самоозначення, але признають їм се право, яке є їх а нікого більше.

Др. Іван Крипякевич.

З ЧАСІВ РУЇНИ.

ГЕТЬМАН ТЕТЕРЯ І БРЮХОВЕЦЬКИЙ.

(Продовження)

IV. Повстання проти Польщі.

По відвороті короля також і Тетеря мусів залишити Лівобережжя, й перенестися на правий бік Дніпра. Але тут в ріжних місцях почало ширитися повстання проти Поляків. Вже здавна поворот польського панування будив тут глухе невдоволення; гнет польських старостів і шляхти, безнастанні реквізиції і знущання війска над селянами й козаками силували людність до опору. Як тільки наближалося польське війско, селяне на Поділлі зараз ховали збіжжа до землі, кидали село та ішли ватагами в ліси і звідтам нападали на Поляків. Тепер невдача польського короля на Лівобережжі дала гасло до загального повстання.

Один з перших орґанізаторів протипольського руху став запорожський кошовий **Іван Сірко.** Він вже передтим робив удачні походи на Перекоп, в січні 1664 р., пішов на Татар під Бендери і звідтам звернувся на північ, в край між Дністром і Богом. На вістку, що Запорожці наближаються, „всі ті, що биди і неволю і мучительства від Ляхів і від Жидів мали", кинулися на своїх гнобителів і стали їх „сікти та рубати".

В короткому часі повстання заняло полки брацлавський, кальницький, уманський й стало ширитися також в околицях також Дніпра. Появився тут цілий ряд талановитих ватажків, що спершу йшли окремо оден від другого. „Що козак, то був полковник, що сотник то гетьмань". Над Дністром виступав **Василь Дрозд,** давній сотник з полку Івана Нечая на Білій Руси; він зібрав Сербів, Волохів та місцевих повстанців і з цими ватагами добув Брацлав і там проголосився полковником. При цьому розпочинали карієру Серб Дмитряшко Райча, згодом переяславський полковник і Грек Константин Мигалевський, пізнійше корсунський полковник. В Умані появився **Іван Сербин,** бувший сербський капітан, що ще за Хмельницького вступив до козацького війска; у боротьбі з Поляками він поляг лицарською смертю, „від кулі неприятельської ляцької голову положив", в квітні 1665 р. До повстанців пристав теж старий подільський полковник Остап Гоголь, що дотепер стояв на стороні Тетері.

Лисянку опанував давній галицький повстанець з часів Хмельниччини полковник **Семен Височан.** На підмогу повстанцям прийшов і сам Брюховецький з лівобережними полками і Москалями. Правобережжя визнало його теж гетьманом. Почалась правильна війна. Поляки під проводом Степана Чарнецького, Івана Собеского і Сабастіяна Маховського намагалися придусити повстання і Тетера зі своїми невеликими силами підпомагав їх. Польські війска допускалися нечуваних насильств: сам Чернецький в Суботові приказав викинути із домовини кости Богдана Хмельницького. Полякам повелося удержати тільки пару найважнійших твердинь, як Чигирин, Біла Церква — инші міста нанову діставалися у владу повстанців. Найбільшу славу завзятою обороною добуло собі Ставище (скнярського пов.). Перед походом на Лівобережжя Поляки уладили тут головний склад амуніції. Повстанці опанували Ставище і осіли тут великою ватагою та укріпилися незвичайно сильно. Проводирями їх були Дацько і Булан, згодом Чіп. Чарнецький усіми силами старався добути місто, але повстанці відбивали всі польські наступи і видержали трив[illegible]сячну облогу (від 14. липня до 20. жовтня 1664 р.), врешті голод присилував їх піддатися. Начальників повстання покарано смертю, місто пограблено і зруйновано. Поляки забрали навіть церковні дзвони, що кликали народ до повстання.

Як одна із жертв повстання упав теж **Іван Виговський.** По уступленню з гетьманства 1659 р. він зайняв уряд київського воєводи. У козацькі справи він активно не мішався, а тільки своїми впливами старався піддержувати ідею Української Держави. Як на Правобережжі почалося повстання, стали ширитися чутки, що Виговський стоїть у звязи з повстанцями і що під їх підмозі хоче добути булаву. „Продам Бар, продам Руду, і заграю Ляхам в дуду", таку приказку він мав зложити. Виговський заперечував тим поговорам, але польський полковник Маховський підступно увязнив його і без ніякого суду приказав розстріляти 16. марта 1664 р. під Ольхінцем (канівського повіту). Невдовзі потім Поляки арештували також Митрополита Йосифа Тукальського, та Юрія Хмельницького і заслали їх до твердині у Марієнбурзі.

Тетера гетьманив ще цілий рік. Число його прихильників усе зменшалося, загал козаччини відносився до нього чимраз більше ворожо, через насильства його союзників Поляків. Щоби вратувати своє становище Тетера звернувся до короля з несмілим прошенням, щоби польські війска уступили хоч з деяких повітів і віддали їх під виключну управу гетьмана. Прошення було без успіху. Тетеря тоді рішився уступити. Зібрав він останки свойого майна із Брацлава, захопив військовий скарб і давній козацький архів і в червні 1663 р. виїхав до Польщі. Там кинув він православну віру, став римо-католиком, гроші загарбані з українського скарбу він обертав на ріжні католицькі фондації, так нпр. на будову кляштору езуїтів у Варшаві. Але й в Польщі не знайшов довго прихильности, — забрано йому надані давнійше маєтности. В 1670 р. він виїхав до Адріянополя, щоби там вести переговори з Туреччиною в справах України, — там він умер з початком 1671 р., всіми зненавиджений і скоро забутий...

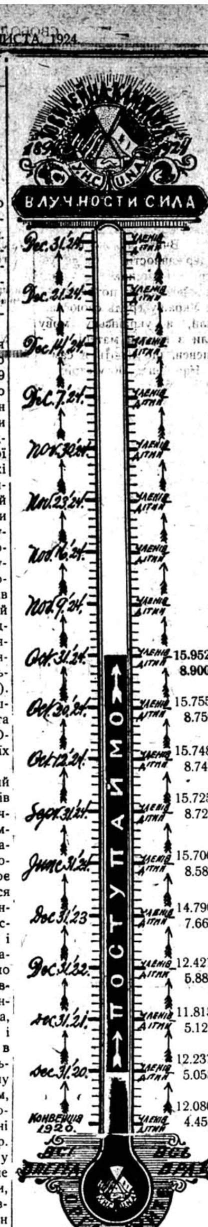
(Дальше буде).

НА РІДНУ ШКОЛУ.

Не спім, збудімся,
До діла берімся,
Не жалуймо гроша,
Щоб на школу дати,
В школі збудуємо,
Волю, долю брате!
За ніякі гроші
Купити не дасться,
Того що у школі
Діти научаться.
В науці єсть сила
А де сила й воля,
Там зацвите для нас:
Щасте, любов, доля.
Браття Українці,
Ви єдність будуйте,
І на „Рідну Школу"
Всі щиро жертвуйте!

Шамокін, Па.

А. Х.

В повисшій шпальті офіціяльного орґану У. Н. Союза, підчас теперішної „ювилейної кампанії" рекордовий департамент У. Н. Союза буде виказувати поступ кампанії і зріст членів орґанізації в формі термометра.

В надії, що Вп. Члени і Членкині будуть старатися, щоби рівнобіжно з датами підносило ся і число обезпечених то є членів і дітий приєднаних до орґанізації підчас сеї ювилейної кампанії, кличемо всіх до вспільної орґанізаційної праці, до приєднування нових членів після розісланих до відділів інформацій.

І. Каштанюк
рекордовий секретар.

НОВИХ ЧЛЕНІВ ЗОРҐАНІЗУВАЛИ:
(Виказ за місяць жовтень).

В. 3. Нагірний Олекса 2-ох.
В. 5. Климишин Антін 2-ох.
В. 7. Капітула Дмитро 3-ох.
Пухир Петро 2-ох.
В. 8. Пилипишин Семен 1-го.
В. 9. Гирча Василь 1-го.
В. 14. Ставчанський Матвей 2-ох.
Бегар Григорій 1-го.
В. 20. Ломака Теодор 1-го.
Прихітко Матвій 1-го.
В. 22. Більський Михайло 1-го.
В. 26. Бусько Василь 2-ох.
В. 30. Вдовяк Микола 1-го.
В. 31. Бобеляк Петро 1-го.
Феценько Кирило 1-го.
Огарек Іван 1-го.
В. 33. Дрождевич Анна 2-ох.
В. 36. Чернець Зофія 2-го.
В. 37. Горінь Анна 3-ох.
Фуртас Зофія 1-го.
Рудницька Марія 1-го.
В. 38. Вільчинський Михайло 1-го.
В. 39. Клюсик Михайло 3-ох.
Корнафель Іван 1-го.
В. 45. Малик Теодор 3-ох.
Юзвяк Іван 2-ох.
В. 47. Адамчук Михайло 1-го.
В. 50. Греськів Йосиф 2-ох.
В. 58. Гальків Михайло 1-го.
В. 61. [illegible] 1-го.
В. 62. Туринець Олекса 1-го.
В. 63. Мищишин Онуфрій 1-го.
В. 64. Сас Михайло 1-го.
В. 65. ЗАКАНИЧ МИХАЙЛО 12-ох.
В. 73. Костів Микола 1-го.
В. 74. Булій Дмитро 1-го.
В. 83. Карбівник Роман 1-го.
В. 90. Чепа Іван 1-го.
В. 91. Вознічак Юрій 1-го.
В. 94. Курочка Олена 2-ох.
Морозовський Йосиф 2-ох.
Чайковський Іван 1-го.
Машталір Микола 1-го.
В. 95. Гурин Т. 1-го.
В. 96. Лацик Матвій 2-ох.
В. 98. Чорний Іван 3-ох.
В. 100. Цебак Андрій 5-ох.
В. 104. Мисак Гарасим 1-го.
В. 105. Слободян Стефан 1-го.
В. 106. Шаран Михайло 1-го.
В. 107. Матейчук Іван 1-го.
В. 110. Чорній Теодор 2-ох.
В. 111. Горняк Ілько 1-го.
В. 116. Стадник Павло 1-го.
В. 118. Сарахман Михайло 1-го.
В. 122. Сідзінський Кароль 7-ох.
В. 124. Бала Дмитро 2-ох.
В. 137. Крочок Іван 3-ох.
Сабат Фелимон 1-го.
В. 139. Федасюк Осип 1-го.
В. 140. Кравець Іван 2-ох.
В. 147. Салаш Семен 7-ох.
Заяць Іван 3-ох.
Губіцький Григорій 1-го.
Ракочій Василь 1-го.
В. 149. Стецьків Онуфрій 3-ох.
В. 155. Шевчук Григорій 1-го.
В. 158. Шупінін Андрій 4-ох.
В. 160. Костишин Матвій 2-ох.
В. 161. Підуфалий Антін 1-го.
В. 179. Паращак Михайло 2-ох.
Шпить Тимко 1-го.
В. 182. Пепюк Михайло 1-го.
В. 183. Бабяк Петро 4-ох.
В. 185. Швед Павло 3-ох.
В. 190. Пайончковська Павлина 2-ох.
В. 193. Тутка Микола 1-го.
В. 201. Микитишин Михайло 1-го.
В. 209. Дмитрів Михайло 2-ох.
В. 211. Фостик Дмитро 1-го.
В. 213. Бачинський Лев 2-ох.
Бирич Андрій 2-ох.
В. 217. Шевчук Константин 1-го.
В. 218. Сорока Михайло 4-ох.
В. 220. Чорній Іван 1-го.
В. 222. Крижановський Іван 6-ох.
В. 229. Тарас Василь 3-ох.
В. 230. Гармич Йосиф 5-ох.
В. 232. Пандрак Іван 1-го.
В. 238. Музика Петро 2-ох.
В. 239. Писечко Іван 3-ох.
В. 241. Лотоцький Микола 1-го.
В. 242. Гришко Іван 1-го.
В. 247. Біян Михайло 1-го.
Хрущ Павло 1-го.
В. 248. Іванішів Іван 1-го.
В. 253. Приступа Іван 1-го.
В. 259. Олешко Олекса 2-ох.
В. 261. Микетин Іван 2-ох.
В. 263. Оленський Дмитро 2-ох.
В. 274. Шляхтянчин Семен 2-ох.
В. 276. Фук Михайло 1-го.
В. 277. Курило Олекса 1-го.
В. 283. Каганяк Григорій 1-го.
В. 288. Могильський Василь 4-ох.
В. 290. Хімяк Анна 1-го.
В. 292. Кізель Петро 1-го.
В. 299. Сидорович Іван 5-ох.
В. 309. Варян Олекса 4-ох.
В. 310. Сенишин Василь 1-го.
В. 318. Косій Йосиф 1-го.
В. 320. Приймак Йосиф 1-го.
В. 323. Кархут Дмитро 1-го.
В. 324. Слободзян Іван 1-го.
В. 342. Клебан Зофія 3-ох.
В. 347. Годяк Йосиф 3-ох.
В. 354. Врубліцький Петро 1-го.
В. 355. Юркевич Стефан 3-ох.
В. 363. Скробач Іван 1-го.
В. 364. Сподар Іван 2-ох.
Сподар Йосифина 1-го.
Биць Йосиф 1-го.
Бурко Михайло 1-го.
В. 367. Антонів Михайло 1-го.
В. 370. Хабінець Н. 2-ох.
В. 381. Іванушка Дмитро 2-ох.
В. 381. Іванушка Дмитро 2-ох.
В. 384. Яворський Дмитро 1-го.
В. 385. Бойко Микола 8-ох.
В. 392. Павлишин Михайло 1-го.

Увага: Много інших членів зорґанізували в жовтни більше нових членів, котрих задля спізненого надіслання до гол. канцелярії немож було в жовтни приймити. Будуть приняті і виказані в падолисті.

ВИКАЗ ЧЛЕНІВ, КОТРІ ПІДНЯЛИСЬ ОРҐАНІЗОВАННЯ НОВИХ КАНДИДАТІВ І ЇХ АДРЕСИ ДО ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРИСЛАЛИ:

(Продовженнє).

В. 4. Крайник Йосиф.
В. 7. Костів Йосафат.
В. 8. Пилипишин Семен.
Мандзій Василь.
В. 10. Нецьо Іван.
В. 31. Бобеляк Петро.
В. 36. Чернець Зофія.
В. 80. Грицак Теодор.
В. 94. Гривняк Сильвестер.
В. 96. Лацик Матвій.
В. 127. Браніцький Михайло.
В. 136. Сус Йосиф.
В. 146. Ткач Михайло.
В. 149. Стецьків Онуфрій.
В. 157. Підгайний Микола.
В. 170. Кругляк Андрій.
В. 182. Зубар Онуфрій.
В. 191. о. Ялечко Й.
В. 200. Паращак Йосиф.
В. 201. Микитишин Михайло.
В. 206. Околіта Ілія.
В. 217. Шевчук Р.
В. 222. Кісілюк Петро.
В. 243. Тупиця Василь.
В. 251. Козир Василь.
В. 252. Читвінський Микола.
В. 266. Сюрко Т.
Бабяк Гнат.
В. 323. Яремко Дмитро.
В. 336. Кісіль Григорій.
В. 341. Морозович Стефан.
В. 350. Тирчик Йосиф.
В. 367. Бабій Антін.
В. 370. Довгий Михайло.
В. 371. Пархуць Василь.

(Дальше буде).

На прислані висше вимінеными членами адреси предвиджених кандидатів, вислано кампанійну літературу, а висше вимінених членів і членкинь проситься допильнувати, щоби ті кандидати до У. Н. Союза чимскорше вступили.

КАМПАНІЙНА ПЕРЕПИСКА.

А. С. Шикаго, Ілл. Дякую, що післали кампанійну літературу на подані мною адреси. Як знаєте, то двох намірених мною кандидатів за Вашою помочею вже до організації приступили, а третій, котрий бувало все знаходив якісь арґументи проти нашої орґанізації, тепер отримавши з гол. канцелярії таку щиру заохоту, незнаходить більше викрутів і обіцявся приступити найпізнійше. Я того допильную.

Відповідь: Дякуємо за признання. Що кампанійна література „своє робить" свідчить [illegible] і такий факт, [illegible] їх жінок. Оден член пише: „Я вже давний член і моя жінка добре знає, що то У. Н. Союз; колись і мітинги союзові в нашій хаті відбувалися, однак їй якось все тяжко було самій вписатися, аж тепер діставши з гол. канцелярії таку заохоту, казала вписати себе і діти, слава Вам Союзовці, що так щиро вмієте переконувати і заохочувати, дай Боже, щоби тая ювилейна кампанія привела всіх Українців до У. Н. Союза".

Гол. Канцелярія з цілою енерґією помагає членам успішно ювилейну кампанію вести і сподієсь, що дійсно много Родимців тепер до У. Н. Союза приступить, та це залежить від самих членів, від того як члени кампанією займуться. Де котрі члени стараються дуже. Коби так кождий придбав хоч одного то орґанізація відразу подвоїлабся.

Олексі Туринець, Онуфріеви Курочка, Іванови Сидоровичеви і Миколі Бойкови, під увагу: Писалось вже в переписці, а тепер ще раз пригадуєся, що посмертної запомоги неможна записувати на чужих осіб, або на братства чи якісь інституції, тільки на родину по крови, а на кошта похоронні не більше як суму $200. Пришліть зміни спадкоємців нових членів.

Кисилиця Юрко з від. 250. Щоби діти вписати до У. Н. Союза зголосіться до секретаря Вашого відділу. Дітям вступних тикетів не треба.

Ярош Микола з від. 354. Пятеро Ваших діточок впише до У. Н. Союза секретар Вашого відділу, котрому вислано Ваше письмо.

Климишин Ігнатій з від. 369. На надіслані адреси заохочення слати не будемо, бо вони вже приступили. Заохоту посилаєся там де її потреба, а то до осіб, котрі еще неприступили до У. Н. Союза. Відзначенне за зорґанізованне нових членів буде приписане тому чиє імя буде зазначене на відворотній стороні вступного тикета, залученого до аплікації. Інакших повідомлень не узгляднєся.

Зощак І. в Байон, Н. Дж. Синам Вашим заохочення непосилаєсь. Ви то самі найкраще потрафите зробити. Їх впише без вступних тикетів відділовий секретар.

Шаран Михайло з Шикаго, Ілл. Ваш кандидат Вже принятий, картка Ваша щоби йому післати заохоту, прийшла запізно.

Чучман Андрій, Шикаго, Ілл. Як вписуєся дітий на обезпечення в У. [illegible] Союзі є пояснено в кампанійній лі[illegible]ратурі. Аплікації діточі вислано [illegible] адресу секретаря відділу.

Членови з від. 217, котрого кан[illegible]дат пійшов до від. 367: Кредиту [illegible] зорґанізованне того кандидата не[illegible] на Вам признати, тільки тому, що [illegible] кредит треба дати комусь з від. [illegible] бо там кандидат приступив. Та[illegible] ває дуже часто, що одні єдна[illegible] другі приймають. Нежалуйте, [illegible] не до Вас, то всеж таки до [illegible] організації він приступив.

Плейнфілд, Н. Дж. Хтось в[illegible] картки з адресами та забув[illegible] тити одноцентовими маркам[illegible] сі лежать на почті в Плей[illegible] Дж. Проситься картки опл[illegible] подавати точні адреси певн[illegible] датів, бо інакше шкода ча[illegible] коштів.

Гальковичі М. Стратфорд, [illegible] плікації наспіли але без до[illegible] вступних тикетів. Незнати чи [illegible] дидати платили вступну оплату [illegible] тай незнати хто їх зорґанізува[illegible] час сеї ювилейної кампанії треб[illegible] аплікацій долучати тикети на кот[illegible] відворотній стороні мусить бути за[illegible]значено, хто того кандидата приєднав.

Предсідателька від. 37-го. Ми не знали, що се Ви зорґанізували нових членкинь, бо при аплікаціях не було того зазначено. Щоби оминути таких помилок і не тратити часу на таку переписку просимо на будуче аж до кінця сеї кампанії долучати вступні тикети до кождої аплікації подаючи на них кому належиться признанне за зорґанізованне, бо власне після тих тикетів ведеся цілу систему кампанії, робиться викази і даеся признанне тим членам, що кампанією займаються.

Увага: Много аплікацій наспіло запізно, аби могли бути одобрені в жовтни і остались до одобрення тепер в місяцю падолисті. Кампанія дальше продовжується і викази будуть поміщувані що кілька днів, в міру дальшого поступу кампанії. Хто ще не придбав нового члена той може то ще зробити сего місяця або на слідуючий місяць. Хто вже придбав, той може ще більше нових членів придбати та ще більше прислужитись орґанізації. При кінци кампанії проголоситься хто і як відзначився за цілий час кампанії.

Кампанійний термометер повинен постійно підноситися. Для того проситься аплікацій не затримувати по відділах, але надсилати до головної канцелярії сейчас по вписанню і одобренню місцевим урядом. До кінця року а з тим до кінця ювилейної кампанії вже недалеко, тож напружім всі сили, аби тая кампанія увінчалася якнайбільшим успіхом, щоб принесла нам заслужену Славу і Пожиток. Всі враз, всі вперед, Поступаймо.

ТРЕТІЙ КОНГРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

що відбувся в Філяделфії, Па., дня 28. жовтня 1924 року.

(7)

Дебати над політичним положенням України.

Предсідатель заряджує приступлення до слідчої точки порядку дневного, до справи політичного положення українського народу в старому краю, та уділює слова референтови, дрови Луці Мишузі.

Реферат дра. Луки Мишуги про політичне положення Українських земель.

Політика в ширшім розуміню це то саме, що боротьба о існовання та забезпечення нації. Політичне положення, це ті обставини, які або піддержують істновання нації і її розвиток або йому загрожують.

Мені доводилось говорити про ті обставини, серед яких торує собі дорогу українська нація до самостійного державного життя. В той спосіб бажавби я дати Вам образ політичного положення українського народу під теперішний мент. Маючи одначе до диспозиції тільки пів години часу, обмежуся до короткого начерку.

На зовні українська справа політичним оглядом представляється ось як:

...ня 22. січня 1919 р. проголо... універсалом Директорії ...Р., що від нині во єдино ...століттями відірва... від другої частини Єди... Дві українські ... З.У.Н.Р. і У.Н.Р. зли... Соборну Україну. ...облудний сон, а дійс... держави мали сво... і територі... радієний бік ... одначе факт, ...ювідає теперішній ... що ми ми за... територію і сво... з тим і саму україн... державу. Здавалобися, ... не вийшло з пролля..., що даремне було ...ння, муки і стотисячні ... народа як даремним і ... були офіціяльні визнання України Англією і Францією за часів Центральної Ради, та заяви і комунікати антанти, вигнесені на міжнародніх конференціях в справі самовизначення західної України.

Велика Україна з 30 міліоновим населенням опинилася як Радянська Україна в т. зв. федерації С.С.С.Р. (Союза Соціялістичних Совітських Републик). На ділі, це не є ніяка федерація. Радянська Україна остає від початку по сегодняшний день у всіх найважніщих сказатиби, життевих питаннях під диктатом Москви, себто совєта большевицької федерації і совнаркома (совета народних комісарів). Москва навіть не править Україною, через український уряд в Харкові, який існує по сути тільки для форми, а тільки через К.П. (б). У. (Комуністичну Партію (большевиків) України), яка стоїть в безпосередній зависимости від Р. К. П. (російської комуністичної партії), що то через так зв. політбюро (політичне бюро) править на ділі цілою політикою С.С.С.Р. Москва задержала в своїх руках всі справи, які торкаються заграничної політики, війська, фінансів, торговлі, залізниць і т. п., а а віддала укр. урядови в Харкові справи відносно просвіти і народнього господарства, звертаючи, в „культурницьку' сторону весь український рух, а відвертаючи його заразом від самостійно державницьких змагань. В той спосіб треба розуміти і т. зв. „українізацію" про яку так багато трубить большевицька преса.

Большевики — люде практичні. Коли побачили, що український рух це факт, який готов пройти мимо них і против них, взялися за його підпору, надаючи йому цілком невинний культурний зміст. До того руху втягають вони всіх урядовців, якими на Україні є самі коренні Москалі та Жиди, які української мови не знають і знати не хочуть і які є принціповими ворогами українського сепаратизму. Річ ясна, що можнаби тих зайдів усунути і перевести в Московщину, а уряди заповнити Українцями, яких усунено, або які пухнуть з голоду, нужди і хоріб по польських таборах на еміграції, або в французьких фабриках та французьких легіонах в Марокко.

Тоді не требаби було тої комедії з кількалітною українізацією, на те требаби було одначе такого українського уряду, який би це бачив і хотів зглядом був у силі перевести. Та такого уряду на жаль Радянська Україна не має, тому радянський український уряд в Харкові вчить на Україні Москалів і Жидів по українськи, щоби вони могли дальше оставати на своїх урядових позиціях та піддержувати підлеглість України Москві. Вчить чужих ворогів укр. державности, а не допускає своїх найщиріших синів, які українізації не потребують, бо за Україну грудь свою наставляли, а українську мову виссали з грудей матері.

„Я певен, що навіть в самій Раді Народних Комісарів в Харкові є люде, які бачуть ту трагедію, яку український нарід переживає, які її добре, дуже добре відчувають і розуміють, та що з того, коли в них нема фактичної сили, щоби опертись централістичним змаганням Єдиної Неділимої Совітської Росії.

Що правда в тім напрямі можна добачити зворот. На вересеневій сесії київського Губкому (губерніяльного комітету) К.П.(б.)У. докладчик Лаврентій домагався в справі українізації вжиття репресивних заходів та поставив дерективу вигнати декілька сот урядовців, які не виконали декрету про українізацію.

„Коли з трьох тисяч бюрократів вигнати пів тисячі, решта візьметься за діло. Ось так треба ставити питанне про українізацію".

Таке поставлення справи українізації на сесії Київського Губкома, це великий крок вперед.

На укр уряді в Харкові тяжить ще й та важка ганебна пляма, що він дав свою згоду на утворене на Українській землі автономних републик, а то татарської, жидівської, молдавської, німецької та польської. В той спосіб стала українська земля міжнародним збіговищем а ідея української держави фікцією. Такою її в дійсности міжнародні чинники уважають, які коли говорять і пертрактують з С.С.С.Р. думають здебільша тільки про Росію.

Так воно представляється на зовні з тими укр. землями, які тепер мають назву Радянської України.

Тепер згадаємо про Західну Україну, себто Галичину, Волинь, Холмщину, Полісся, і Підляше.

Всі ті землі входять тепер в склад польської Річи Посполитої, одні на підставі рижського договору з дня 18. марта 1921 р., а Галичина на підставі рішення Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 р. Коренним українським землям колишнього галицького князівства відібрано історичну назву, а самому народови його імя, а край поділено на лад давної шляхоцької Польщі на штучно утворені воєвідства, як львівське, станиславівське, любельске і т. п., в яких Поляки одержують дуже часто чисельну більшість населення в той спосіб, що до них долучається мазурські повіти аж з під Кракова. На зовні на міжнародній арені, квестія Сх. Галичини перестала бути актуальною, а стала домашними питанням самої Польщі. То саме відноситься і до инших укр. земель, що їх загарбала Польща.

Так воно представляється на першим погляд, в дійсности одначе цей образ не зовсім вірний. А саме тому: Велич Польщі опирається на версальським договорі, який мав знищити Німців, а створити сильну і обезпечену Францію і „велику" Польщу. Версальський договір вважала Франція як політичну догму та заставляла всьо і другі народи так думати. Вислід з цего був такий, що в Европі не можно прийти до дійсного замирення та приверненя нормальних економічних відносин.

Перша й найважніща удачна спроба захитання версальського договору наступила по довгих кількалітних дипльоматичних невдачах, доперва недавно на лондонській конференції, де принято плян Доса в справі німецьких репарацій, а Франція згодилася вицофати свої війська з Рур. Вагу того договору схарактеризував найкраще англійський премієр Мекдавелд, коли заявив, що лондонським договором заявилися держави антанти за системою ревізії попроблених помилок. Франція, найбільш імперіялістична, а під военним оглядом під ту пору найсильніща держава в Европі мусіла уступити в найбільш пекучім і жизненним питанню, змінити своє постуловане супроти Німеччини згодитися на вицофання своєї армії з окупованої німецької країни. В той спосіб направлено, хоч в части одну помилку, а тепер приходить черга на другі.

(Дальше буде).

ПЕРЕСЛІДУВАННЄ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ ПОЛЯКАМИ.

(Лист зі старого краю).

На день 19. вересня сього року стягнено до польського суду в Коломиї ряд українських дітий, українських пластунок і пластунів у віці від 10. літ життя, і гром. Михайла Горбового, яко опікуна сього руху. Польська державна прокураторія закидувала їм злочин з §§ 285, 286. та 287. карного закона, себто заснованне тайного товариства та належанне до тайного товариства. Нігде инде в світі не водиться, щоби 8- та 10-літних дітий обжаловувати за закладанне тайних товариств. І нігде відай инде в світі не водиться, щоби называти тайним товариством, як зійдеться двоє-троє дітий, щоби щось заспівати або прочитати. Все те можливо в одній тілько Польщі.

І в одній тільки Польщі можливе ще одно. Всюди в світі, поява дітий в суді викликує співчуття людий до дітвори. Лишень в одній Польщі судді та польська публика на вид дітий українських заховуються так, гейби їх хотіли в ложці води втопити.

Отже на переслуханню відчитується перше зізнанне самого старости Секірського, в якому говорить — „як то Виділ ради Воєвідства (треба читати „польска орґанізація народова.") в Станиславові, рішив щей м. р. знищити ввесь пласт, дей він не був, як то сам він (староста) поручив поліції добре слідити по всьому повіті за пластом і ліквідувати всіма силами і средствами, як то поліція робила це кілька разів і як по кождому разі пласт дальше істнував, працював і розвивався"... Дальше зізнає, який цей пласт страшний, які має скріти ціли і т. и. всього зізнання на кілька аркушів паперу.

Відтак переслухано дітий, яким закидав судця, нащо заложили „тайне" товариство, що там робиться і т. и. Всі дали належні відповіди.

Тепер мабуть послідує головна розправа в окруж. суді в Коломиї, що дай Боже чим швидше! Буде про що написати у світ.

З иншими нашими пласт. частинами, були такі події цього літа, підчас вакацій: одному нашому гурткові пластунів польська поліція відібрала лопатки і джагани, які потрібні при таборництві, та завернула з Ворохти, не пускаючи на прогульку на Чорногору. Иншим гурткам лучилося теж подібне в инших околицях. (Треба ствердити, що коли який гурток наш перейде на територію Чехословаччини, то тамошні жандарми радо його витають і пособляють у кождому, не питаючи жадних пашпортів і т. п.)

Знова 16. липня ц. р. поліція в Заболотові заарештувала на дорозі повертаючих із прогульки з Косівщини львівських пластунів і пластунок із професором С. Левицьким на чолі, та передержала на команді до півночі, не позволяючи віддалитись ні на крок. Відтак під конвоєм — наче яких злочинців — відставлено на желізничий двірець.

Косівське старосто знова засудило на кілька поль. злотих кари громадянку М. Б. за те, що приняла до себе на ніч пластову прогульку.

Инші факти переслідовання пласту поль. владою, ще не настілі. Хиба ще те, що при кількох гімназіях чи семінарах, розвязали шкільні власти істнуючі пластові гуртки. По всіх инших школах строго заборонено носити пластові відзнаки. А що є пластового, конфіскують зівсім.

Цілком зрозуміло, що самі пластуни й пластунки нічо собі з переслідувань не роблять. „На те й лихо, щоб із ним боротись". Та дуже відбиваються на поширенню платового руху матеріяльні обставини. Тому — моя така думка — ввесь український народ, деб він не жив, повинен обильно піддержати цей, масово розвиваючийся рух, — піддержати морально і матеріяльно, а світови отворити очі на переслідування його в нас. Инакше буде він дуже карловатий.

М. Г.

ЛІГА АМ. ГОРОЖАН УКР. РОДУ ҐРАТУЛЮЄ КУЛИДЖОВИ.

Ліга Американських Горожан Українського Роду вислала до президента Кулиджа таку ґратуляційну телеграму з приводу його вибору:

HONORABLE CALVIN COOLIDGE,
President o fthe United States,
Washington, D. C.

The American Citizens of the Ukrainian Extraction of the United States, a political organization, extends to you its best wishes as President of the United States. God bless you and may He guide you in the paths of righteousness that will cast glory on you, Mr. President, and our country.

THEODORE HRYCEY,
President.

МОЛИСЬ, ДИТЯ!

Молись, Дитя! Тебе Він чує.
Молись! Шукай єднання з Ним:
Палка душа твоя відчує,
Що ти є Божий херувим.

Він захистить тебе від горя
Земних страждань і сліз і лиха;
Тебе обійме ніжно доля,
Тобі всміхнеться радість тиха.

Будь завжди з Ним, Молись Йому!
Лиш Він один тебе загріє...
І не введе в журну пітьму —
Де все живуче марніє.

Твоя душа як зірка чиста.
Не забудний її — молись!
За тебе молиться Пречиста
І ти, дитя, Йому молись.

Гриць Круговий.

Іван Франко.

ДІВЧИНО!

Дівчино, моя ти рибчино,
Дівчино, кохання моє,
Ти мого страждання причиною,
Скарбнице, що щастє дає!

Обоє піїдемо, обоє
В далеку мандрівку життя.
Нічого не страшно з тобою,
Бо ти чудодійне дитя.

Ти стріляш очима — і горе
Розвієсь мов мла на вєрсі;
Всміхнешся—й розбурхане море
Поклониться твої красі.

ДЕ ТИ, МАЙСТРЕ?

О, розстроєна скрипка, розстроєна!
Стілько рук нетямущих, брудних
Доторкалося струн чарівних, —
І вона їх розстроєм напоєна.

Ріже ухо страшними акордами,
У тонації ніяк не встоїть...
Де ти, майстре, щоб вміть настроїть,
Оживить її співами гордими?

Іван Франко.

Матвій Костишин.

НАД КОЛИСКОЮ.

Сонце до низу що раз клонилось
Немов в задумі на все дивилось,
Тихий вечерній вже світ прощало
Та у віконце не заглядало,
... в хатину
... дитину.
Співала мати! слезоньки лились
Немаче перли з очей котились
Серденько милось, виски здригались
Шептала: синку!... от ми діждались.
Немаєм тата, він нас покинув,
Пішов в повстанці, пішов — загинув
Нема кому нам поради дати
Підем у наймы долі шукати
За шматок хліба буду робити
Щоб тільки синку, тебе кормити
Коли не зможу, підем блукати
Будем могилу батька шукати.
Коли спіткаєм в чистому поли
Заклячем в голос: вернися доле!...
Чей плач і нужда його розбудить
І тато встане нас приголубить...
...
Зітхнула важко; серце стогнало
Дитя заснуло, сонце сховалось
Кругом темніє, сумно стихає
Серпан жалобів хату обіймає.
Лиш чуть молитви: Боже! ах Боже!
Дитя мов вигол ... ...

ЯК ЗАПОБІГТИ ХОРОБАМ.

Богато людий думає, що слабість се річ, яку не можна обминути, або здоровле се щось як щастє. Вони незнають, що слабість можна легко обминути. Більше хоріб є наслідком неосторожности ніж за для природної причини. Здоровле се підстава активности людини та ті, що його мають, ледви чи шанують його. Лишень хорий розуміє вагу здоровля. Є се Вашим обовязком дбати про Ваше здоровля. Ви не повинні занедбувати себе та статися тягаром себе самого і других. Ваші потрави нехай будуть прості, та не їдже богато. За тяжкі потрави вбивають річно більше людий як голод. Спіть доволі і реґулярно. Не призвітеся, а будьте все веселим. Практика учить, що веселість є найліпшим промотором здоровля.

Коли непочуваєте себе добре, постарайтеся о докторську пораду, але робіть се сейчас. Коли Ваша хата горить, Ви не пробуєте сами гасити огонь відрами води, а біжите і алярмуєте огневу сторожу. Кличете на поміч Сторожу Огневу, бо вони експерти у сім. Чомуж тоді не маєте робити те саме, коли захорійли. Не пробуйте бути сами своїм доктором. Постарайтесь о поміч знавців.

Доктор знає як лічити хороби. Ви самі можете лишень погіршити. Памятайте, що навіть такі страшні хороби, як канцер, сухоти, можна вилічити коли лічиться їх зараз на початку і відповідно.

Для всіх тих, котрі потребують лікарської опіки, а не всилі платити високих цін спеціялістів, Медичний Центр предкладає свої услуги. Медичний Центр є інституція не для зисків, а для несення правдивої помочи загалови.

Щоби покрити найконечніщі видатки, Медичний Центр рахує $1.00 оплати за звичайні оглядини і лічення. Оплата та сама за першу і всі слідуючі оглядини. За сего $1.00 Медичний Центр предкладає слідуючу обслугу: (1) фахове медичне лічення всіх звичайних хоріб, як також тих хоріб, котрі вимагають спеціялістів; (2) кождий без ріжниці віку, народности, звання, дістає чемну і правдиву обслугу; (3) Ви не мусите говорити по англійськи, щоби скористати з обслуги Медичного Центра.

Тут іміґрант перший раз може дістати лікарську поміч за малі гроші. Він не потребує занедбати в початках своєї хороби тому, що не всилі заплатити дорогих цін спеціялістів.

Медичний Центр відпоручає Публичний Департамент Здоровля Злучених Держав, Департамент Здоровля Стейту Ню Йорк і міста Ню Йорк. Він дістає активну кооперацію від богато публичних орґанізацій і часописий.

Ми помогли тисячам — і готові помочи і Вам.

„НЕБЕЗПЕЧНЕ" СЛОВО

Старшина Сокола в Войниловi ухвалила дати фестин і щоби виконати ухвалу, приступила до приготовань, передусім вивчення вправ. Одного вечера, коли вправляли дівчата вінками, моментально впала до салі вправ жандармерія з аґентами і заборонила вправи як також сходини, тому, що команда „позір" є військового характеру і для них небезпечна. Наслідком того, закрито Сокіл.

ДОПИСИ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Заходи для будови Народного Дому.

У Брукліні, Ню Йорк, заснувалося товариство „Рідна Хата", яке поклало собі за ціль виставити в Брукліні перший Народний Дім. Щоби дати бруклинському громадянству ширшу відомість про працю сього Товариства, уряджено в неділю, дня 26. жовтня сього року, величавий концерт.

Концерт відбувся очевидно у чужій галі. Велика словацька галя Св. Родини на розі 15-ої вулиці й Бері стріт, була коло третої години сполудня наповнена по береги. Ледво чи були коли в Брукліні такі численні збори. Вісімсот людий заняло сидження, кілька соток мусіло вдоволитися стоячим місцем.

Концерт отворив гр. Степан Заблоцький, тростіс „Рідної Хати", короткою промовою, в котрій він зясував думки, які заставили кружок місцевих громадян зорґанізуватися в товариство „Рідну Хату" та які цілі поставило собі се товариство до осягнення. Товариство почало існувати всего в 1923 році. Воно не мало на цілі нічого инчого, як зробити те, що другі народи зробили вже давно. Воно наміряє дати українському громадянству рідну хату в місті Брукліні, подібно як свої хати мають Німці, Поляки, Чехи, Словаки, як їх має майже кождий іміґрантський народ у Брукліні. Що ми зібралися до будови власної хати вже тепер сьому не буде ніхто дивуватися. Прецінь ми всі приїхали до Америки лишень на короткий час. Ми сподівалися вертати скоро до краю, на рідну землю. Та обставини так склалися, що ми так скоро на поворот до старого краю надіятися не можемо, і тому ми повинні тепер подбати за те, аби наші люди не розбрилися і не пропали серед других народів як вода пропадає серед піску. Щоби їх зібрати, треба виставити наперед хату, де відбувалибися всі українські народні обходи, концерти, збори, свята, вечірки, танці, забави, ювилеї, віча й маніфестації. Так хата збере знова до купи український народ і не дасться йому розбристи.

Пішли по промові гр. Заблоцького співи мужеського хору. Коли взяти під увагу факт, який ніяк не можна закрити, що галя до співу не дуже то надається, то треба признати хорови, що він помимо сього вивязався зі своєї завдачі як міг найкраще.

Гр. Омелян Ревюк виголосив до зборів привітну промову.

Він зазначив на вступі, що не думає говорити богато про потребу й значіння народних домів по українських кольоніях у Америці, бо вже сама присутність тисячки людий на концерті для такого народного дому є доказом, що сей народ розуміє потребу й завдання народного дому. Зрештою Українці не роблять тут нічого небувалого. Вони йдуть слідами других народів, роблять те, що другі вже давно признали потрібним робити. Поступовання других народів вказує, що всі іміґранти потребують таких домів, що кождій ґрупі іміґрантів народні доми є пожиточні. З того ясно, що український народний дім у Брукліні принесе пожиток Українцям Бруклина.

В ступнім слові згадано вже одну причину, яка заставляє українську іміґрацію будувати українські народні доми. Гр. Заблоцький говорив уже про те, що ми всі надіялися скоро вертати до старого краю, але тепер побачили, що задержимося тут богато довше, як колись сподівалися. До сих зовсім слушних слів треба додати ще одно, саме замкнення нової іміґрації зі старого краю. Через нього українська іміґрація не буде вже діставати нової крови зі старого краю, але буде полишена на власні сили. Лишень тоді, як вона сама вспіє зі себе добути сили для згуртовання себе, злучення в одну силу, вона може мати надію, що українська іміґрація в Америці не пропаде безкорисно для добра старого краю, з котрого вона вийшла.

Для осягнення сеї цїли є богато доріг. Все, що нас наш народ гуртує та обєднує, веде до сеї цїли. Народні доми се одна з важнійших доріг, бо народні доми се немовби огнище, коло котрого збереться все народне життє громади. Народний дім оживлює народнє життє, бо кождий знає, де шукати сього народного життя. Народний дім збере нашу молодіж та дітвору, яка без сього готова пропасти безслідно серед чужинців. Народний дім задержить винародовлення і зробить те, що й слідуюче поколїннє буде працювати для українського народа так, як старе поколїннє хоче працювати. Коли в громаді стане великий дім, з котрого повівати буде синьо-жовтий прапор, тоді неодна дитина, яка інакше відцуралабся свого народа, буде горда на свої родичі й свій народ, що своєю злученою працею виставили такий громадський дім. Такий дім розбуджує в людий почутте своєї сили, вибиває їм зі серця зневіру в свій народ, і мимоволі вчить його шанувати й любити.

Пішли відтак по промові знова мужеські хори, місцеві й нюйорські. Співав межи инчим мужеський хор ім. Богдана Лепкого з Ню Йорку, під батутою гр. Василя Савіцького. Найбільше з усего співу підняло всіх відай Гамалія; там барітонове сольо співав гр. В: Ярема, тенорове гр. Малець, а декламацію виголосив гр. В. Попович.

Гр. Іван Кравчук, касієр Рідної Хати, виголосив відтак відчит про історію товариства. Він показав, які шкоди мають бруклинські Українці з того, що в них нема рідної хати. Вони збираються раз в одній галі, другий раз в другій. Ніхто докладно не знає, де буде концерт чи збори, чи який другий обхід. Богато людий через те на такі свята не ходить. Богато людий відпадає від народного життя. І народнє життє по правді не розвивається так, як воно повинноб розвиватися, коли взяти під увагу поважне число Українців і Українок, яких ми маємо в Брукліні. Ось чому треба поставити в Брукліні свою рідну хату, бо ми на власній шкірі вже пізнали те, що нам уже давно співали наші великі люди, що лишень у своїй хаті своя правда, і сила, і воля. Коли кілька місяців тому назад починано роботу, богато людий не довіряло, щоби се було можливо. Вони нині здивовані народним захопленнем справою. Се показує, що часи народного зневіря вже минули, що нарід набрав уже віри до своєї праці та що він виконає намірене діло.

Слідувала тепер друга частина програми концерту, вся уряджена музичною школою добре нам відомого професора Олександра Гуньки.

За Американським Гимном, відограним цілою орхестрою, пішли соля, скрипкові, фортепянові, співані; відтак солідуа, і знова ціла орхестра. Публика була одушевлена, бо бачила перед собою не дозрілих людий, а дітий, наростаючу хвалу українського народа в Америці. Коли школа проф. Гуньки покінчила свою частину, гр. Заблоцький серед одушевлення всеї публики дякував молодим музикантам за їх гарний концерт, а проф. Гуньці за його труди й працю, яку він поклав коло підготовання концерту. Він далі нагородив дарунком від Товариства Української Хати чотиром дівчатам, а саме пп. А. Дацько, А. Шимон, М. Балько та К. Савка, за їх труди коло продажі квітів підчас концерту. Він подякував далі всїй численній публиці за їх щедру участь в концерті та жертвами та записами так само щедро поперли діло будови народного дому в Брукліні, як вони поперли концерт Рідної Хати.

Гр. Григорій Бардак, голова Товариства Рідна Хата в Брукліні, зложив спеціяльну подяку українським товариствам, що стали з Рідною Хатою до будови Народного Дому, а головно Українському Товариству Богдана Хмельницького, відділ 22. Українського Народного Союза; Українському Братству Пресв. Тройці, від. 203. Українського Народного Союза; Українському Товариству Запорожська Січ; Українському Братству св. Богородиці; та Лізі Горожан Українського Роду. Він побажав їм, щоби в якнайскоршім часі всі ті товариства могли радити під рідним дахом.

Гр. Заблоцький, яко предсідатель концерту, проголосив, що концертова програма вичерпана, та починаються танці й баль. Іде весела забава, йдуть в танці молоді й старі. Аж тут серед загальної забави — несподіванка. Арешт. Арештовано громадянина Ілю Малика. За що там арештовано, менче з тим. Досить, що арештовано, замкнено таки тут на салі в „куп" чи „кулер", встановлено суддів, і лоєрів, і шерифів. Казали йому бейлуватися, і бейл віддали на Рідну Хату. Пішли відтак арешти за арештами, бейли за бейлами. Немало гроша заробила Рідна Хата на сій несподіванці, яку придумав концертовий комітет. Люди забавилися, Рідна Хата заробила, а українські громадяни Бруклина будуть скоро хазяїнами в своїй хаті, де своя правда, і сила, і воля.

Учасник Концерту.

М. Галущинський.

ПАВЛЬ НАТОРП.

У місяці серпні ц. р. помер фільософ і творець „суспільної педаґоґіки" Павель Наторп (ур. 1854), проф. університету в Марбурґу, в історії фільософії відомий, як один з представників т. зв. марбурської школи. Напрямок цієї школи характеризується новою інтерпретацією Канта, яку почав, фільософ Герман Коген, а яку далі продовжали і Ернст і Кассієр.

Творчість Наторпа обіймала історію фільософії, льоґіку або історію педаґоґіки і науки.

Перші дві ділянки доступні в першу чергу для тих, що займаються названими науками. Зате що до педаґоґічних студій значіння і вплив Наторпа відбився дуже сильно на змістові і духові цілого виховного питання, почінаючи від родинного виховання аж до справ позашкільної освіти і загальної народної освіти. У всьому пробивається у ньому змагання до загального піднесеня життя народу. Наторп вірить у моральні розвоєві сили, які спочивають у народі. Найважнійшим і підставовим його твором є „Соціяльпедаґоґік, Теоріе дер Вілленсерцайгунґ ауф дер Грундляґе дер Ґемайншафт", який в 1922 р. вийшов пятим виданням. „Для педаґоґіки — каже Наторп, — має тільки те своє значіння, що можна добути з елементів, які істнують безпосередно у свідомости без огляду на досвіт, на історичний розвиток, без огляду на те, що є але з поглядом на те, що повинно бути".

Те що повинно бути називає він ідеєю. А свідомість може розвиватися тільки в спільноті. „Людина стає людиною, щойно шляхом людської спільноти"— доводить Натроп. Найлекше про це переконуємося, коли уявим собі, що булоби з людини як що вона виростала поза впливом людської спільноти... Одначе людина не росте поодиноко; не росте також одна біля одної під впливом таких самих рівних умов, але кожна під ріжноманітним впливом инших постійно реаґуючи на такий вплив. Поодинока людина це таке відірване поняття, як атом у фізиці... Людина без спільноти не є зовсім людиною".

На цьому основному погляді будує Наторп свою теорію суспільної педаґоґіки. Ця теорія не виключає трактування справи індівідуальности виховання. Одначе індівідуальне виховання. Одначе індівідуальне виховання належить вести з поглядом на спільноту. Ріжниця між представниками індівідуальної педаґоґіки і Наторпом така, що він стоїть за ставленням вузких меж всякій індівідуальности, бо тільки в такому випадкові може розвинутися оправдання розвивається наслідком того, своєрідність. „Вонаж і більше коли її поборюєм, ніж тоді, коли їй йдемо занадто на руку. Противенства саме роблять її більше енерґійною в укріплюванні себе".

Дім (родина), школа й зорґанізована спільнота — це чинники ,котрі покликані до виховання. Всі вони мають змагати до освіти волі. Навчання, як таке це тільки один виховний засіб. Виходячи з цього становища обняв Натирп цілість народньої освіти і цілість дошкільного і шкільного виховання. Свою систему зясував легким і приступним способом у творі: „Фолькскультур унд Перзинліх кайтскультур", в якому навязуючи до педаґоґічних основ Пестальоці показав, як належить нам ставитись до питання народної освіти як цілости. Твір цей появився також у перекладі українською мовою в р. 1921 п. н. „Народня культура й культура особистости".

Велика війна й траґедія німецького народу не була без впливу на Наторпа і його погляди. Він ще більше в них умічнився, доказом чого нові видання давніщих творів і доповнень системи у книзі: „Соціяльідеалісмус, Ное Ріхтлїніен соціялер Еціґунґ". Характеризує його погляди суспільний ідеалізм, і коли його приймемо, тоді один дух стане всім спільний який запевнить правдиве братерство у давній свободі всіх", а мотиви його будуть найчистійші. Тоді не наше завдання тут на земли будемо дивитися з нового погляду. „Ми маємо досить роботи, щоби вірно виповнити наше завдання у відношенні до наших братів тут на землі.

Умер великий ідеаліст. Але свій ідеалізм не обмежував до слів. На всяких зїздах, конґресах забирав голос але і до практичної роботи над піднесенням народної освіти ставав у перших рядах. Любив молодь давав її ради та вказівки і від неї надіявся відродження людства. Як гасло задля кращого порозуміння між старшим і молодшим поколінням ставив слова Коменського: довіряти більше окові ніж ухові. Коли до вуха доходять частоприкрі тони, що його вражають то око бачитиме скрізь рідних, близьких своїх живих людий. коли навіть бачитиме у них помилки та хиба, проте шляхом застанови доходити ме до джерела всього лихого. А тоді під впливом великої любови кождий шукати ме шляхів, як лічити лихо й повернути його у таке річище, щоби воно стало добром.

Батьки учителі й всі працьовники в дільниці народної освіди повинні безумовно познайомитися з суспільно-педаґоґічними творами помершого фільософа.